

RETTENS DOM (Femte Udvidede Afdeling)
11. februar 1999 *

I sag T-86/96,

Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen, Bonn, en sammenslutning bestående af følgende medlemmer:

- **Aero Lloyd Flugreisen GmbH & Co. Luftverkehrs-KG**, Oberursel (Tyskland)

- **Air Berlin GmbH & Co. Luftverkehrs KG**, Berlin

- **Condor Flugdienst GmbH**, Kelsterbach (Tyskland)

- **Germania Fluggesellschaft mbH**, Berlin

- **Hapag-Lloyd Fluggesellschaft mbH**, Langenhagen (Tyskland)

- **LTU Lufttransport Unternehmen GmbH & Co. KG**, Düsseldorf (Tyskland)

* Processprog: tysk.

og

Hapag-Lloyd Fluggesellschaft mbH, Langenhagen, på egne vegne,

ved advokat Gerrit Schohe, Hamburg, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Marc Baden, 34 b, rue Philippe II,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Anders Jessen og Paul Nemitz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, bistået af advokaterne Hans-Jürgen Rabe og Georg M. Berrisch, Hamburg og Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 96/369/EF af 13. marts 1996 om skattemæssige afskrivningsfordele for tyske selskaber (EFT L 146, s. 42),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. D. Cooke, og dommerne R. García-Valdecasas, P. Lindh, J. Pirrung og M. Vilaras,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 29. oktober 1998,

afsagt følgende

Dom

- 1 I 1965 indførte Forbundsrepublikken Tyskland § 82f i Einkommensteuer-Durchführungsverordnung (bekendtgørelse om gennemførelse af indkomstbeskatningen, herefter »EStDV«) i den tyske skattelovgivning. Ved denne bestemmelse indførtes for en bestemt periode regler om ekstraordinære afskrivninger på anskaffelsesomkostningerne for bestemte kategorier af handels- og fiskeriskibe og luftfartøjer.

- 2 Ifølge disse regler havde erhvervsdrivende, der købte et nyt luftfartøj, mulighed for i året efter anskaffelsen og de følgende fire år at foretage ekstraordinære afskrivninger på højst 30% af de samlede anskaffelsesomkostninger. Dette ekstraordinære afskrivningsbeløb kunne fordeles efter eget valg over de fem første år. Efter denne periode skulle saldoen på anskaffelsesomkostningerne afskrives lineært. De luftfartøjer, der var omfattet af bestemmelsen, var luftfartøjer, der var indregistreret i Tyskland og blev anvendt til erhvervsmæssig international transport af varer eller personer eller til anden servicevirksomhed i udlandet.

- 3 I 1986 forlængede de tyske myndigheder gyldighedsperioden for § 82f i EStDV indtil den 31. december 1994.

- 4 Den 21. april 1993 meddelte Kommissionen i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 1, den tyske regering, at afskrivningsordningen udgjorde en eksisterende støtte, der var uforenelig med traktatens artikel 92 (EFT C 289, s. 2). Den opfordrede den tyske regering til at ophæve ordningen inden for den civile luftfartssektor senest den 1. januar 1994. Denne sag blev registreret under nummer E 4/93.

- 5 Ved skrivelse af 8. september 1993 meddelte den tyske regering Kommissionen, at den agtede at forlænge gyldigheden af § 82f i EStDV fra den 1. januar 1995 til den 31. december 1999. Denne forlængelse blev gennemført den 13. september 1993 ved Standortsicherungsgesetz (lov om forbedring af de skattemæssige vilkår med henblik på at sikre, at Tyskland fortsat er et attraktivt etableringssted inden for det indre marked for virksomheder, *Bundesgesetzblatt I*, s. 1569). Forlængelsen skulle imidlertid først træde i kraft, når Kommissionens godkendelse forelå (lovens artikel 20, stk. 2).

- 6 Kommissionen fandt, at den tyske regerings skrivelse af 8. september 1993 udgjorde en underretning om en ny støtteforanstaltning i henhold til traktatens artikel 93, stk. 3, og registrerede denne under nr. N 640/93.

- 7 Den 8. december 1993 besluttede Kommissionen at indlede proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, i de to sager E 4/93 og N 640/93. Ved en meddelelse offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 19. januar 1994 opfordrede den de øvrige medlemsstater og interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger om de pågældende foranstaltninger (EFT C 16, s. 3).
- 8 Den 29. november 1995 vedtog Kommissionen beslutning K(95) 3319 endelig udg. om skattemæssige afskrivningsfordele for tyske selskaber (herefter »beslutning K 3319«). Denne beslutning forbød nærmere bestemt Tyskland at forlænge gyldighedsperioden for § 82f i EStDV fra den 1. januar 1995 til den 31. december 1999.
- 9 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 28. februar 1996 og registreret under sagsnr. T-25/96 anlagde sagsøgerne sag med påstand om annullation af beslutning K 3319.
- 10 Den 13. marts 1996 vedtog Kommissionen beslutning 96/369/EF om skattemæssige afskrivningsfordele for tyske selskaber (EFT L 146, s. 42, herefter »den omtvistede beslutning«).
- 11 Det anføres i sidste betragtning til denne beslutning, at beslutning K 3319 »[bør] trækkes tilbage, idet den tyske version af den pågældende beslutning, som indholdsmæssigt er identisk med nærværende beslutning, indeholdt mange skrivfejl«.

- 12 Beslutningens dispositive del har følgende ordlyd:

»*Artikel 1*

Forlængelsen fra den 1. januar 1995 til den 31. december 1999 af § 82f-ordningen i den tyske skattelovgivning ('Einkommensteuereinführungsvorordnung'), hvorved der indføres en ekstraordinær afskrivningsordning til fordel for luftfartøjer, udgør en statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet efter EF-traktatens artikel 92 og EØS-aftalens artikel 61.

Artikel 2

Tyskland skal ophæve den i artikel 1 nævnte støtteforanstaltning med virkning fra den 1. januar 1995.

...

Artikel 4

Proceduren angående den fortsatte beståen frem til den 31. december 1994 af de bestemmelser i den tyske skattelov, som er nævnt i artikel 1, afsluttes.

Artikel 5

Kommissionens beslutning [K. 3319] tilbagekaldes.

Artikel 6

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.«

- 13 Ved kendelse af 14. marts 1997 i sag T-25/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen og Hapag-Lloyd mod Kommissionen (Sml. II, s. 363) udtalte Retten, at genstanden for sagen om prøvelse af beslutning K. 3319 var bortfaldet som følge af vedtagelsen af den omtvistede beslutning, og at det derfor ikke længere var fornødent at træffe afgørelse i sagen.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 14 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 31. maj 1996 har sagsøgerne anlagt nærværende sag.
- 15 Ved særskilt dokument indleveret den 16. september 1996 har Kommissionen nedlagt påstand om afvisning i medfør af procesreglementets artikel 114. Sagsøgerne har fremsat deres bemærkninger til denne påstand den 15. november 1996.

- 16 Ved kendelse af 8. juli 1997 har Retten udskudt afgørelsen af denne påstand til afgørelse i forbindelse med sagens realitet.
- 17 Ved særskilt dokument indleveret den 10. december 1997 fremsatte sagsøgerne en begæring om foreløbige forholdsregler. Ved kendelse afsagt af formanden for Rettens Fjerde Udvidede Afdeling den 2. april 1998 i sag T-86/96 R, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen og Hapag-Lloyd mod Kommissionen (Sml. II, s. 641) blev denne begæring ikke taget til følge.
- 18 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Udvidede Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Retten har dog ved skrivelse af 1. oktober 1998 anmodet parterne om at fremlægge bestemte dokumenter og at besvare en række spørgsmål. Sagsøgerne og Kommissionen har efterkommet denne anmodning inden for de fastsatte frister.
- 19 Parterne har i retsmødet den 29. oktober 1998 afgivet deres mundtlige indlæg og besvaret de af Retten stillede spørgsmål.
- 20 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:
- Sagen antages til realitetsbehandling
  - Den omtvistede beslutning annulleres, for så vidt den omhandler forlængelsen af gyldighedsperioden for § 82f i EStDV fra den 1. januar 1995 til den 31. december 1999.
  - Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

21 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning.

— Subsidiært frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Formaliteten

Parternes argumenter

22 Kommissionen har nedlagt påstand om afvisning med den begrundelse, at sagsøgerne ikke er individuelt berørt af den omtvistede beslutning i den forstand, hvori udtrykket anvendes i traktatens artikel 173, stk. 4.

23 Retten har i dom af 5. juni 1996 i sag T-398/94, Kahn Scheepvaart mod Kommissionen (Sml. II, s. 477, præmis 39) udtalt, at § 82f i EStDV udgjorde en generel beskatningsregel. Den omtvistede beslutning vedrører imidlertid netop denne bestemmelse. Som følge heraf udgør den en generel foranstaltning, der ikke i sig selv kan berøre andre personer individuelt end dens adressat, Tyskland.

- 24 Sagsøgerne kan endvidere ikke være ramt af beslutningen på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre (Domstolens dom af 15.7.1963, sag 25/62, Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 411, på s. 414; org. ref. Rec. s. 197, på s. 223.
- 25 Ifølge sagsøgerne må der sondres mellem søgsmålskompetence for Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen (herefter »ADL«) og søgsmålskompetence for Hapag-Lloyd Fluggesellschaft mbH (herefter »HFL«).
- 26 For så vidt angår ADL er den omstændighed, at den omtvistede beslutning udgør en generel foranstaltning, uden betydning. Et søgsmål, der anlægges af en sammenslutning vedrørende statsstøtte, kan antages til realitetsbehandling alene betinget af, at sammenslutningens forhold er påvirket af den anfægtede beslutning, idet den er Kommissionens forhandlingspartner (Domstolens dom af 2.2.1988, forenede sager 67/85, 68/85 og 70/85, Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 219, og af 24.3.1993, sag C-313/90, CIRFS m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1125).
- 27 ADL's egenskab af forhandlingspartner kan bekræftes af følgende forhold:
- Sammenslutningens opgave er at repræsentere og at varetage alle private, tyske flyselskabers interesser.
  - Dens egenskab af interesseret part i den forstand, hvori udtrykket anvendes i traktatens artikel 93, stk. 2, i henhold til hvilken bestemmelse Kommissionen var forpligtet til at give ADL adgang til at deltage i den procedure, der er foreskrevet ved bestemmelsen (Domstolens dom af 19.5.1993, sag C-198/91, Cook mod Kommissionen, Sml. I, s. 2487, og af 15.6.1993, sag C-225/91, Matra mod Kommissionen, Sml. I, s. 3203).

- Det forhold, at ADL udtrykkeligt havde fået fuldmagt fra sine medlemmer til at varetage deres interesser i forbindelse med den nævnte procedure, og at ADL har været ansvarlig over for dem for resultatet af forhandlingerne med Kommissionen.

  - ADL's aktive deltagelse i den nævnte procedure ved indgivelse af skriftlige bemærkninger den 18. februar 1994 og den 19. marts 1994, indgivelse af en sagkyndig rapport udarbejdet i marts 1994 af selskabet Price Waterhouse, sammenslutningens deltagelse i et møde den 30. marts 1995 om den foreløbige sagkyndige rapport i februar 1995 udarbejdet af selskabet Jet Finance og opretholdelsen af uformel kontakt med Generaldirektoratet for Transport og det medlem af Kommissionen, der er ansvarlig for transportområdet.

  - ADL's egenskab af forhandlingspartner med en særlig rolle i forhold til den tyske regering og navnlig Transportministeriet. ADL har således deltaget i flere møder, hvor sammenslutningen under overværelse af repræsentanter for de forskellige kompetente forbundsministerier har interveneret til fordel for en forlængelse af § 82f i EStDV.
- 28 ADL har anført, at de faglige sammenslutninger endvidere spiller en særlig rolle i forbindelse med proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2. De er bedre end deres medlemmer i stand til at forelægge branchens sag og interesser for Kommissionen (generaladvokat Sir Gordon Slynn's forslag til afgørelse i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, a.st., s. 246). Når Kommissionen som afslutning på denne procedure vedtager en bebyrdende beslutning, må disse sammenslutningers særlige rolle, følgelig komme til konkret udtryk i en mulighed for at anlægge en sag mod den nævnte beslutning.
- 29 Det fremgår af disse omstændigheder, at ADL's forhold er påvirket af den omtvistede beslutning, idet den er Kommissionens forhandlingspartner. Heraf følger, at dens søgsmål kan tages til realitetsbehandling.

- 30 Da der er tale om et fælles søgsmål, er det ifølge fast retspraksis ikke nødvendigt at undersøge, om HLF har søgsmålskompetence (jf. dommen i sagen CIRFS m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 31).
- 31 Såfremt Retten måtte finde, at ADL's søgsmål må afvises, har sagsøgerne subsidiært gjort gældende, at HLF er umiddelbart og individuelt berørt af den omtvistede beslutning.
- 32 HLF er umiddelbart berørt. For det første indgår selskabet blandt de virksomheder, der kan benytte den ordning, der er fastsat i § 82f i EStDV, hvis forlængelse er forbudt ved den omtvistede beslutning (Domstolens dom af 17.9.1980, sag 730/79, Philip Morris mod Kommissionen, Sml. 2671, præmis 5). For det andet råder Tyskland ikke over noget skøn ved gennemførelsen af beslutningen (generaladvokat VerLoren van Themaat's forslag til afgørelse i sag 11/82, Piraiki-Patraiki mod Kommissionen, hvori Domstolen afsagde dom den 17.1.1985, Sml. s. 207, på s. 216 og 217).
- 33 HLF er individuelt berørt. Selv om den omtvistede beslutning er en generel foranstaltning, er HLF i en position, der af fire grunde adskiller selskabet fra alle andre (jf. Domstolens dom i sagen Plaumann mod Kommissionen, a.st., s. 223, og af 18.5.1994, sag C-309/89, Cordonú mod Rådet, Sml. I, s. 1853, præmis 19).
- 34 For det første finder § 82f i EStDV umiddelbart anvendelse på HLF, uden at det er nødvendigt at træffe foranstaltninger på nationalt plan. Muligheden for at benytte den ekstraordinære afskrivningsordning, der er fastsat ved denne bestemmelse, udgør således en umiddelbar, ubetinget og individuel fordel for HLF. Imidlertid er virkningen af den omtvistede beslutning, at denne fordel fratages selskabet fra 1. januar 1995. Beslutningen udgør således for selskabet en individuel foranstaltning. Som omfattet af den ordning, der er forbudt ved den omtvistede beslutning, har HLF derfor ret til at anlægge søgsmål, selv om beslutningen er rettet til Tyskland

(Domstolens dom i sagen Philip Morris mod Kommissionen, a.st., præmis 5, og af 9.3.1994, sag C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, Sml. I, s. 833, præmis 14).

- 35 For det andet er HLF som interesseret part i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, tillagt sådanne processuelle garantier, at selskabet har ret til at deltage i den procedure, der er fastsat i den nævnte bestemmelse, og til at fremsætte sine bemærkninger over for Kommissionen (Domstolens dom af 14.11.1984, sag 323/82, Intermills mod Kommissionen, Sml. s. 3809, præmis 16, dommen i sagen Cook mod Kommissionen, a.st., præmis 24, og dommen i sagen Matra mod Kommissionen, a.st., præmis 18). Alene denne omstændighed giver den mulighed for at anlægge et søgsmål til prøvelse af dels, om dets processuelle garantier er blevet iagttaget, dels om den omtvistede beslutning er i strid med fællesskabsretten (Domstolens dom af 28.1.1986, sag 169/84, Cofaz m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 391, præmis 23, og kendelse afsagt af Rettens præsidents den 15.12.1992, sag T-96/92 R, CCE de la Société Générale des Grandes Sources m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2579, præmis 33, og af 2.4.1993, sag T-12/93 R, CCE de Vittel og CE Pierval mod Kommissionen, Sml. II, s. 449, præmis 22). Det er således uden betydning, om HLF har deltaget i proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2 (Rettens domme af 27.4.1995, sag T-96/92, CCE de la Société Générale des Grandes Sources m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1213, præmis 36, og sag T-12/93, CCE de Vittel m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1247, præmis 47, og af 11.7.1996, forenede sager T-528/93, T-542/93, T-543/93 og T-546/93, Métropole télévision m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 649, præmis 62).
- 36 For det tredje har HLF under alle omstændigheder deltaget i proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, i overensstemmelse med de kriterier, der er opstillet i dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen (a.st., præmis 24 og 25). Sammen med ADL har selskabet to gange fremsat skriftlige bemærkninger over for Kommissionen, har indgivet en sagkyndig rapport udarbejdet af selskabet Price Waterhouse og har opretholdt en tæt kontakt med Kommissionens tjenestegrene (jf. ovenfor, præmis 27).
- 37 I denne forbindelse kan det ikke komme HLF til skade, at selskabet ikke var initiativtager til den klage, der gav anledning til, at proceduren blev indledt (dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 24 og 26). Selskabet er som omfattet af den afskrivningsordning, der er fastsat i § 82f i EStDV, interveneret i sagen til fordel for en forlængelse af gyldighedsperioden for denne bestemmelse —

og ikke imod en sådan. Ligeledes kan det ikke kræves, at selskabet skal bevise, at dets stilling på markedet i væsentligt omfang er påvirket af den omtvistede beslutning (dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 25). Dette kriterium er alene relevant, når det skal vurderes, hvorvidt et søgsmål anlagt af en konkurrent til det selskab, der modtager den omtvistede støtte, kan antages til realitetsbehandling (generaladvokat VerLoren van Themaat's forslag til afgørelse i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen, a.st., s. 392, på s. 406).

- 38 For det fjerde afhænger HLF's retslige beskyttelse helt og aldeles af, at nærværende søgsmål kan tages til realitetsbehandling. Såvel § 82f i EStDV som den omtvistede beslutning gælder umiddelbart over for selskabet. Da det ikke er nødvendigt at træffe foranstaltninger på nationalt plan, kan HLF ikke anlægge søgsmål ved en tysk ret og således opnå en vurdering af gyldigheden af den omtvistede beslutning ved forelæggelse af et præjudicielt spørgsmål for Domstolen i medfør af traktatens artikel 177 (Rettens dom af 22.10.1996, sag T-330/94, Salt Union mod Kommissionen, Sml. II, s. 1475, præmis 39, og af 7.11.1996, sag T-298/94, Roquette Frères mod Rådet, Sml. II, s. 1531, præmis 45).

Rettens bemærkninger

- 39 Det skal først undersøges, hvorvidt HLF har søgsmålskompetence, og derefter hvorvidt ADL har søgsmålskompetence.

Søgsmålskompetence for HLF

- 40 I henhold til traktatens artikel 173, stk. 4, kan enhver juridisk eller fysisk person anlægge sag til prøvelse af beslutninger, der retter sig til ham, samt over beslutninger, som skønt de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning rettet til en anden person, berører ham umiddelbart og individuelt.

- 41 Spørgsmål om, hvorvidt HLF's søgsmål kan antages til realitetsbehandling, afhænger således af, om den omtvistede beslutning, der er rettet til Tyskland, berører selskabet umiddelbart og individuelt.
- 42 Det fremgår af fast retspraksis, at andre personer end en beslutnings adressater kun vil kunne påstå, at de berøres individuelt, som omhandlet i traktatens artikel 173, stk. 4, hvis beslutningen rammer dem på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten (Domstolens dom i sagen Plaumann mod Kommissionen, a.st., s. 223, Rettens kendelse af 9.8.1995, sag T-585/93, Greenpeace m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2205, præmis 48, stadfæstet ved Domstolens dom af 2.4.1998, sag C-321/95 P, Greenpeace Council m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1651, præmis 27 og 28, og Rettens dom af 13.12.1995, forenede sager T-481/93 og T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2941, præmis 51, og dommen i sagen Kahn Scheepvaart mod Kommissionen, a.st., præmis 37).
- 43 I den foreliggende sag kan det konstateres, at den omtvistede beslutning ved at forbyde forlængelsen af gyldighedsperioden for § 82f i EStDV fra den 1. januar 1995 til den 31. december 1999 påvirker alle fysiske og juridiske personer, som erhverver et nyt luftfartøj indregistreret i Tyskland til erhvervsmæssig international transport af varer eller personer eller anden servicevirksomhed i udlandet. Disse personer er især flyselskaberne, de erhvervsdrivende, som køber nye luftfartøjer med henblik på at udbyde dem til leasing, samt de virksomheder, der tilbyder individuelle ydelser inden for luftfart.
- 44 Parterne har i retsmødet gjort gældende, at den ekstraordinære afskrivning, der er foreskrevet i § 82f i EStDV, kan anvendes af enhver person, der erhverver en andel i en investeringsfond, hvis formue omfatter et eller flere luftfartøjer. Disse personer er ligeledes påvirket af den omtvistede beslutning.

- 45 Da den omtvistede beslutning forbyder forlængelsen af gyldighedsperioden for generelle beskatningsregler, fremstår den anfægtede beslutning, selv om den er rettet til en medlemsstat, således i forhold til de personer, som de pågældende regler eventuelt kan komme til gode, som en generel foranstaltning, der finder anvendelse på objektivi afgrænsede situationer og har retsvirkninger for en gruppe personer, der er bestemt generelt og abstrakt.
- 46 Som følge heraf kan HLF ikke gøre gældende, at den fordel, som den omtvistede beslutning fratager selskabet, er individuel. Ved at forbyde forlængelsen af gyldighedsperioden for § 82f i EStDV berører den omtvistede beslutning alene HLF i selskabets objektive egenskab af potentiel bruger af den omtvistede afskrivningsordning og i samme omfang som enhver anden erhvervsdrivende, der — aktuelt eller potentielt — befinder sig i en tilsvarende situation (Domstolens dom af 14.7.1983, sag 231/82, Spijker mod Kommissionen, Sml. s. 2559, præmis 9, i sagen Piraiki-Patraiki mod Kommissionen, a.st., præmis 14, og dommen i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 15).
- 47 Det forhold, at HLF er interesseret part i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, kan ikke give selskabet søgsmålskompetence til prøvelse af den omtvistede beslutning.
- 48 I forbindelse med proceduren i henhold til traktatens artikel 93 må der således sondres mellem på den ene side den indledende fase af undersøgelsen af støtteforanstaltninger i medfør af traktatens artikel 93, stk. 3 — der alene har til formål at gøre det muligt for Kommissionen at danne sig en første opfattelse af, om den pågældende støtte er delvis eller fuldt ud forenelig med fællesmarkedet — og på den anden side undersøgelsesfasen i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, (Domstolens dom af 2.4.1998, sag C-367/95 P, Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, Sml. I, s. 1719, præmis 38). Denne undersøgelsesfase sikrer, at de berørte erhvervskredse høres, og gør det muligt for Kommissionen at opnå fuld oplysning om alle sagens momenter (Domstolens dom af 12.7.1973, sag 70/72, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 813, præmis 19, af 20.3.1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451, præmis 13, og i sagen Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, a.st, præmis 38, og Rettens dom af 15.9.1998, forenede sager T-126/96 og T-127/96, BFM og EFIM mod Kommissionen, Sml. II, s. 3437,

præmis 45). Dette er årsagen til, at traktatens artikel 93, stk. 2, fastsætter en forpligtelse for Kommissionen til at opfordre de interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger (dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, a.st., præmis 13, dommen i sagen Cook mod Kommissionen, præmis 22, og dommen i sagen Matra mod Kommissionen, a.st., præmis 16, og Rettens dom af 16.9.1998, sag T-188/95, Waterleiding Maatschappij mod Kommissionen, Sml. II, s. 3713, præmis 52).

- 49 En fysisk eller juridisk person kan kun anses for individuelt berørt i sin egenskab af interesseret part, når der er tale om en beslutning fra Kommissionen, hvorved den nægter at indlede undersøgelsesfasen i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2 (dommen i sagen Cook mod Kommissionen, a.st., præmis 23-26, dommen i sagen Matra mod Kommissionen, præmis 17-20, dommen i sagen Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, a.st., præmis 40, 41, 47 og 48, og Rettens dom af 15.9.1998, sag T-11/95, BP Chemicals mod Kommissionen, Sml. II, s. 3235, præmis 88 og 89). I dette tilfælde kan den, der er indrømmet processuelle garantier, kun opnå, at de respekteres, hvis vedkommende har adgang til at indbringe beslutningen for Fællesskabets retsinstanser (dommen i sag Cook mod Kommissionen, a.st., præmis 23, dommen i sagen Matra mod Kommissionen, præmis 17, dommen i sagen Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, præmis 40, og dommen i sagen BP Chemicals mod Kommissionen, præmis 89). Såfremt Kommissionen som i den foreliggende sag derimod har vedtaget sin beslutning efter undersøgelsesfasen, er de interesserede tredjemænds processuelle garantier faktisk respekteret, således at de ikke længere alene på grundlag af denne egenskab kan anses for individuelt berørt af den nævnte beslutning.
- 50 For så vidt angår HFL's deltagelse i proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, er denne ene omstændighed ikke tilstrækkelig til at individualisere selskabet på lignende måde som adressaten for den omtvistede beslutning.
- 51 Det fremgår af retspraksis, at deltagelse i den nævnte procedure på statsstøtteområdet i givet fald kun udgør en af de omstændigheder, der medfører, at en fysisk eller juridisk person kan anses for individuelt berørt af den beslutning, vedkommende begærer annulleret (jf. navnlig dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 25, og Rettens kendelse af 18.2.1998, Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mod Kommissionen, sag T-189/97, Sml. II, s. 335, præmis 44).

- 52 Endelig kan Retten ikke, blot fordi der muligvis ikke, som hævdet af HFL, er adgang til at anlægge sag i henhold til national ret i Tyskland, overskride grænserne for sin kompetence i henhold til traktatens artikel 173, stk. 4 (Domstolens kendelse af 23.11.1995, sag C-10/95 P, Asocarne mod Rådet, Sml. I, s. 4149, præmis 26, og af 24.4.1996, CNPAAP mod Rådet, sag C-87/95 P, Sml. I, s. 2003, præmis 38, og dommen i sagen Kahn Scheepvaart mod Kommissionen, a.st., præmis 50).
- 53 Det følger af disse betragtninger, at HLF ikke har godtgjort at have egenskaber, der er særlige for dem, eller at der foreligger faktiske forhold ud over selskabets deltagelse i proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, som adskiller det i forhold til andre potentielle brugere af afskrivningsordningen, der er indført ved § 82f i EStDV.
- 54 Under disse omstændigheder, og idet det bemærkes, at det er uforholdt at undersøge, om selskabet er umiddelbart berørt af den omtvistede beslutning, må sagen afvises for så vidt angår HLF.

Søgsmålskompetence for ADL

- 55 Ifølge fast retspraksis gælder det, at en forening, der er oprettet for at varetage en gruppe borgeres kollektive interesser, ikke kan anses for at være individuelt berørt i henhold til traktatens artikel 173, stk. 4, af en retsakt, der påvirker denne gruppes interesser generelt (jf. bl.a. kendelsen i sagen Greenpeace m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 59, stadfæstet ved Domstolens dom i sagen Greenpeace Council m.fl. mod Kommissionen, a.st., og Domstolens kendelse af 18.12.1997, sag C-409/96 P, Sveriges Betodlars og Henrikson mod Kommissionen, Sml. I, s. 7531, præmis 45).
- 56 Ifølge samme retspraksis kan en sådan forening ikke anlægge et annullationssøgsmål, når medlemmerne ikke kan gøre det individuelt, medmindre særlige forhold

gør sig gældende, herunder den rolle, foreningen måtte have spillet under den procedure, der har ført til udstedelsen af den pågældende retsakt (kendelsen i sagen Sveriges Betodlares og Henrikson mod Kommissionen, a.st., præmis 45).

- 57 I den foreliggende sag er det allerede fastslået, at HLF, der er medlem af ADL, ikke er individuelt berørt af den omtvistede beslutning. Endvidere er ADL ikke fremkommet med nogen oplysninger, der kan godtgøre, at sammenslutningens øvrige medlemmer er i stand til at anlægge et søgsmål, der kan antages til realitetsbehandling. Som følge heraf kan ADL ikke anses for gyldigt at træde i stedet for en eller flere af sine medlemmer (jf. Rettens dom af 6.7.1995, forenede sager T-447/93, T-448/93 og T-449/93, AITEC m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1971, præmis 62).
- 58 Det må derfor undersøges, om der foreligger særlige omstændigheder, der kan berettigg, at ADL skulle have søgsmålskompetence.
- 59 Under henvisning til dommen i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen og i sagen CIRFS m.fl. mod Kommissionen, a.st., har ADL gjort gældende, at sammenslutningen har en selvstændig retlig interesse, idet dens stilling som Kommissionens forhandlingspartner påvirkes af den omtvistede beslutning. Til støtte for denne opfattelse har den påberåbt sig fem forhold, nemlig sammenslutningens egenskab af repræsentant for den berørte branche, dens egenskab af interesseret tredjemand, fuldmagten fra dens medlemmer til at varetage deres interesser i forbindelse med proceduren i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, dens aktive deltagelse i denne procedure og dens egenskab af forhandlingspartner med en særlig rolle i forhold til den tyske regering.
- 60 De fire førstnævnte forhold viser alene, at ADL er intervenseret for Kommissionen for at varetage sine medlemmers kollektive interesser. De kan således ikke godtgøre, at ADL har en selvstændig interesse i at anlægge sag til prøvelse af den omtvistede beslutning.

- 61 For så vidt angår sammenslutningens egenskab af forhandlingspartner for den tyske regering, fremgår det af de dokumenter, der er fremlagt som bilag K 14, at ADL er blevet indbudt af Transportministeriet til at deltage i tre møder med henblik på at udveksle oplysninger og for sammen med de andre deltagere at fastlægge en fælles fremgangsmåde i forhold til Kommissionen. Imidlertid kan deltagelsen i sådanne møder ikke medføre, at ADL kan anses for forhandler som omhandlet i dommen i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen og i sagen CIRFS m.fl. mod Kommissionen.
- 62 Til forskel fra den sagsøgende sammenslutning i sagen Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen har ADL ikke i den foreliggende sag forhandlet eller undertegnet nogen aftale om indførelse eller forlængelse af gyldighedsperioden for de skatteregler, der er anfægtet af Kommissionen, og skal ikke for at gennemføre den omtvistede beslutning optage nye forhandlinger og indgå en ny aftale vedrørende disse regler.
- 63 Tilsvarende har ADL til forskel fra den sagsøgende sammenslutning i sagen CIRFS m.fl. mod Kommissionen ikke spillet nogen rolle i omstruktureringen af luftfartssektoren ved at forhandle indførelsen, forlængelsen og anvendelsen af et regelsæt vedrørende statsstøtte inden for denne branche med Kommissionen.
- 64 Under disse omstændigheder må sagen ligeledes afvises for så vidt angår ADL.
- 65 Såfremt ADL's søgsmål blev antaget til realitetsbehandling under de i denne sag foreliggende omstændigheder, hvor dens medlemmer ikke er individuelt berørt, og ADL ikke har en selvstændig retlig interesse, ville det medføre, at fysiske og juridiske personer kunne omgå traktatens artikel 173, stk. 4, ved at anlægge et kollektivt søgsmål (jf. dom i sagen AITEC m.fl. mod Kommissionen, a.st., præmis 60).
- 66 Herefter må sagen afvises i sin helhed.

Sagens omkostninger

- 67 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgerne har tabt sagen, pålægges det dem i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET*TEN (Femte Udvidede Afdeling)

1) Sagen afvises.

2) Sagsøgerne betaler sagens omkostninger in solidum.

Cooke

García-Valdecasas

Lindh

Pirrung

Vilaras

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. februar 1999.

H. Jung

J. D. Cooke

Justitssekretær

Afdelingsformand